

«КНИГА П'ЯТИ КІЛЕЦЬ» ЯК ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ МІЯМОТО МУСАСІ

Мороз Максим,

студент II-го року навчання
історичного факультету
Тернопільського національного педагогічного
університету імені В. Гнатюка
e-mail: moroz.m130@gmail.com

Науковий керівник: **Алексієвець Леся,**
доктор історичних наук, професор,
кафедра всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

У Японії першої половини XVII ст., самураї як стан професійних воїнів почав занепадати. Аби зберегти досвід, здобутий за роки тренувань і навчання, майстри бойових мистецтв почали записувати свої ідеї та роздуми в філософських трактатах. «Книга п'яти кілець» авторства відомого самурая Міямото Мусасі, є військово-етичним посібником за яким повинен жити воїн, з метою досягнення мистецтва стратегій. В сучасному контексті, коли солдат є складовою суспільства, вивчення цієї книги про військове мистецтво є запорукою успішної тактики та перемоги в бою.

Міямото Мусасі є професійним фехтувальником. Першу перемогу він здобув в 13 років. До 30 років, він не програв ні однієї дуелі із 60 проведених. Далі він присвятив себе тренуванням, аби оволодіти шлях воїна і в 50 років стає кенсеєм.

«Книга п'яти кілець» написана в останні роки життя Мусасі, в печері на горі Івага, є підручником, який описує як і володіння мечем, так і володіння над собою. Також в ній зазначається перші біографічні відомості написані самим кенсеєм про його життя, що є доволі цінним матеріалом для вивчення його життєпису.

Міямото написав трактат не використовуючи нічого крім власного досвіду, адже для нього важливо виказати власні роздуми, внутрішній світ, без втручання зовнішніх чинників.

Вона присвячена бойовому стилю «Нітен-рю», унікальному мистецтву володіння двома мечами, довшим (катаною) і коротшим (вакідзаші).

Сам трактат складається з п'яти розділів, так званих п'яти елементів: земля, вода, вогонь, вітер і порожнеча. В них Мусасі описує певні етапи в підготовці воїна: від основ що таке шлях, до розуміння про «ніщо».

Поняття кендо і дзен є основоположні в його книзі. Майстерність фехтування із поєднанням буддійської практики самовдосконалення, дозволить опанувати свій дух і зосередитись на тренуваннях кендо, з'єднуючи внутрішні і зовнішні чинники в одне ціле.

Джі-но-макі або книга землі, є першим розділом у філософському трактаті. В ній він роздумує над шляхом воїна, як над шляхом пензлика і меча.

Називав стратегів простими фехтувальниками, які продають свої послуги, створюючи свої школи і додзьо. Мусасі був незадоволений тим, що стандарти військового мистецтва опустилися до комерції і пошуку вигоди.

Шлях стратегії це вдосконалення себе як в навчанні так і в бойових мистецтвах. Стиль «Нітен-іті-рю» зобов'язує учня носити меч в кожній руці, це дасть вільно почувати себе в бою. Швидкого шляху опанування не існує, тому учень повинен раз за разом, днем за днем, тренуватись використовувати їх у бою, задля перемоги.

Для вивчення своєї стратегії він зазначає такі дев'ять правил:

- Не допускай безчесних думок.
- Шлях – у навчанні
- Познайомся з кожним мистецтвом.
- Пізнай шляхи всіх ремесел.
- Розрізняй виграти й втрати у справах мирських
- Розвивай інтуїтивне розуміння навколишнього.
- Прозирай невидиме.
- Звертай увагу навіть на дрібниці
- Нероби нічого безкорисного [1, с. 279].

У другому розділі або книзі води, фокусує на опануванні учнем основ фехтування. Він повинен знати стійки, правильно тримати меч у руках, п'ять положень тіла, підходи до ворога, різноманітні прийоми і технік для завдання ворогові шкоди.

Без цього всього він не зможе досягнути шлях стратегії. Для Мусасі це було важливо зазначити, адже стиль двох мечей був набагато складніший і вимагав вивчення основ, задля успішного ведення бою.

Дух повинен бути спокійним, самостійним. Вчення дзен про гармонії душі і тіла, поєднується із войовничим японським характером, дозволяє воїну як досягати успіхів в тренуваннях і навчанні, так і мужньо триматися в бою.

Міямото присвятив залишок свого життя тренуванням і навчанню, адже вважав що усі його перемоги були здобуті талантом, яким його обдарували боги. Ця частина є важлива для розуміння його внутрішнього світу.

У книзі вогню, описується бій із ворогом. Вогнем Мусасі називає саму сутичку, яка є непередбачуваною і небезпечною. Воїн який б'ється за своє життя із групою супротивників, опанувавши шлях стратегій зможе здолати їх.

Основний принцип, який описує Мусасі такий: «як один може здолати десятох, так тисяча може перемогти десять тисяч» [1, с. 308].

Він вийшов переможцем із багатьох дуелей, тож знав як здобути перевагу у різноманітних ситуаціях. Чи то бій проти місцевого майстра, чи сутичка із сотнею звичайних самураїв, він завжди перетворював мінуси на плюси. Використовуючи власний досвід у бою на різноманітній місцевості, з фізично або кількісно переважаючим супротивником, він записує власні хитрощі і навички, які допоможуть воїну у його навчанні і тренувань.

У четвертому розділі або книзі вітру, акцент ставиться на різноманітні школи бойових мистецтв. Пізнавши шляхи різних шкіл, воїн може окреслити чітку лінію розмежування, яка не дозволить йому відступитись від істинного шляху стратегії.

Вони розглядаються Мусасі як приклади помилкових шкіл, які використовують вивчення стилю володіння зброєю, задля свого збагачення. Навчання як наслідок неправильної методики не забезпечує майстерного оволодіння фехтуванням, обмежує здібності в бою, що призведе до смерті воїна.

Досвід про різні школи він черпав ще з молодості, коли мандрував Японією, викликаючи на дуелі майстрів різних шкіл. Описуючи різні аспекти тренувань, Мусасі висвітлював недоліки навчання в цих школах, порівнюючи їх із нітен-іті-рю. Без їх аналізу неможливо досягнути той чи інший аспект навчання.

Книга порожнечі є останнім і заключним розділом, який об'єднує чотири попередні книги. В ній він концентрує увагу учня на порожнечі, яка досягається щоденними тренуваннями і вивченням інших шкіл, без відходу від шляху стратегій.

Коли воїн буде дивитись на речі із точки зору об'єктивної, він зможе побачити відхилення від істини, тоді і порожнеча стане тією гармонією і просвітлінням, яка займе місце в його душі.

Міямото Мусасі написав «Книгу п'яти кілець» як власний заповіт. Він довірив розвиток військового мистецтва молодим хлопцям, які повинні і далі вдосконалювати військову тактику. Трактат став тим надгробком, про який так мріяв старий самурай, бажавши щоб його книга і життя надихали майбутні покоління, на нові звершення [2].

До сучасності оригінал не зберігся. Існують 2 версії «Книги п'яти кілець»: Чакудзен і Хіго, а також прірва книг яка зберігається у різних сім'ях і містах [3].

Висновки. Отже, провівши аналіз, можемо сказати, що книга Мусасі є дуже важливим трактатом, за яким ми можемо дізнатися які були аспекти ідеального самурая, які можна інтерпретувати на образі сучасного солдата. Він вдало провів зв'язок між усіма книгами, показавши що без одного не буває іншого. Також деякі його методики можна використовувати у навчанні тактики і ведення в бою, у теперішніх умовах. Це робить «Книгу п'яти кілець» універсальним військово-духовним посібником, який розніс славу та ідеї Мусасі по всій Японії, а пізніше по всьому світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс самурая. Хагакуре. Приховане в листві. / Ямамото Цунетомо; переклад Валентини Отрішко. Книга п'яти кілець / Міямото Мусасі; переклад Ігоря Андрущенко. К.: Арій, 2022. 352 с.
2. 五輪書 解題 The Musashi. URL: <https://musasi.siritai.net/themusasi2/gorin/g00.html>
3. 五輪書異本集 解説 The Musashi URL: <https://musasi.siritai.net/themusasi2/gorin/gs00.html>